GEZONDE SCHOOLPLEINEN

Een project van Jantje Beton
en IVN Natuureducatie

Welkom op ons schoolplein!

De basis voor goed beheer tijdens én buiten schooltijd

Versie 2026.A

Een veilige speelplek

In de basis moet het schoolplein veilig zijn voordat deze gebruikt mag worden. Speeltoestellen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) 2023 en in het algemeen moeten onaanvaardbare risico's worden uitgesloten.

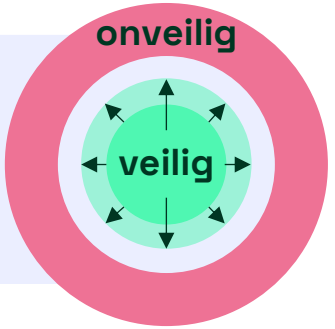
Een risico is onaanvaardbaar als het:

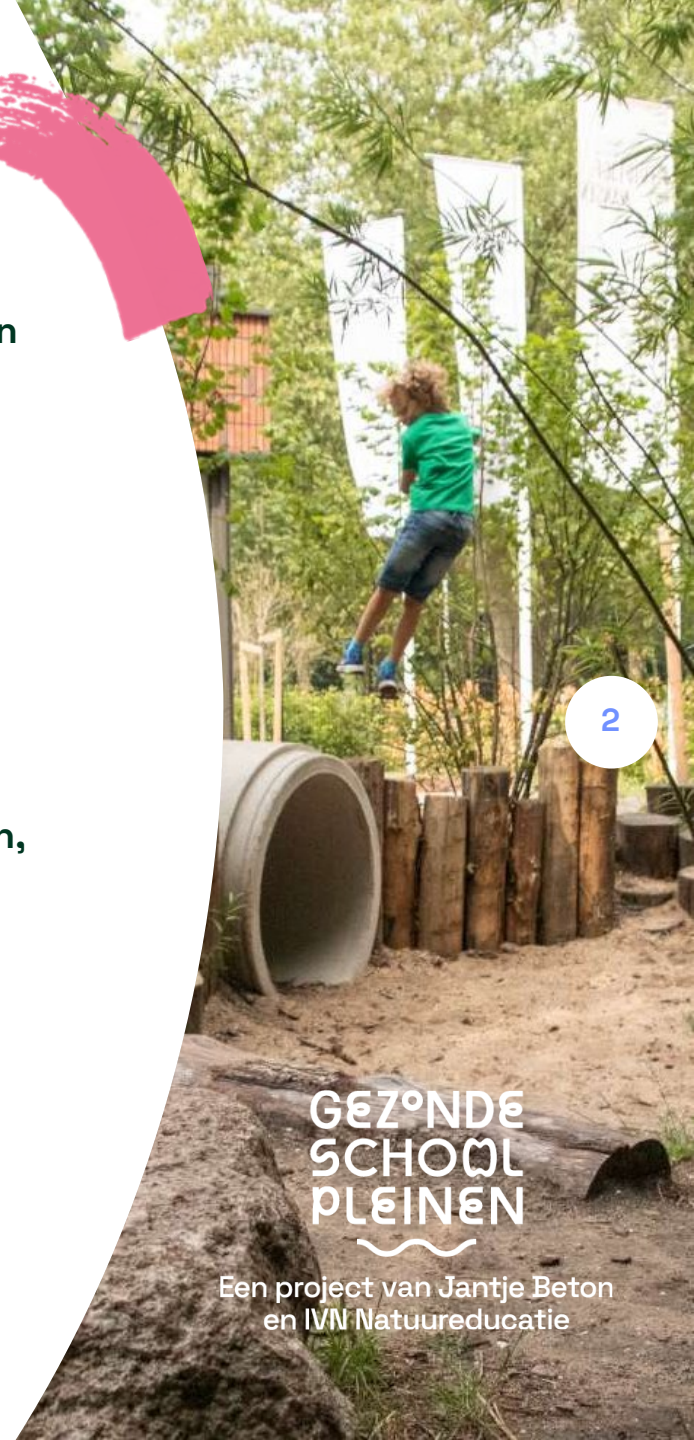
- **aanleiding geeft tot het ontstaan van ernstig letsel of de dood**
- **onherkenbaar is voor kinderen** (denk aan houtrot onder de grond)
- **de speelwaarde niet verhoogt** (denk aan prikkelbosjes onder een evenwichtsbalk)

Uitdaging en spanning bieden echter speelwaarde en zorgen voor een gezonde ontwikkeling. Zo wordt het uiteindelijk veiliger voor kinderen, omdat ze risico's zelf beter kunnen inschatten, behendiger worden en daardoor bijvoorbeeld minder vallen. Idealiter zorgen we dus voor een omgeving waar we kinderen voldoende beschermen én ze laten groeien.

Door kinderen de kans te geven te spelen in een omgeving met uitdaging, spanning en met aanvaardbare risico's (het grijze gebied), groeit het gebied waarin kinderen veilig zijn.
Afbeelding afgeleid van Speelnatuur.

GEZONDE SCHOOL PLEINEN

Een project van Jantje Beton en IVN Natuureducatie

Een veilige speelplek

Na oplevering van de speelplek moet deze ook veilig blijven. De eigenaar of beheerder moet aantoonbaar voldoen aan een actieve zorgplicht. In de praktijk betekent dit:

- Speeltoestellen: periodieke inspectie conform NEN-EN 1176/1177 (Europese norm). Jaarlijkse inspectie door een gecertificeerde inspecteur is de standaard; bij intensief gebruik ook tussentijdse controles. Gebreken worden hersteld of afgezet en bevindingen gedocumenteerd.
- Natuur (beplanting, bomen): regulier onderhoud en controle op gevaarlijke situaties zoals loshangende takken of giftige planten.
- Algemene inrichting (tegels, bankjes): visuele inspectie op beschadigingen, losliggende tegels en scherpe randen. Gebreken direct herstellen of afzetten.

Door dit te combineren met deze maatregelen, verklein je het risico en de aansprakelijkheid:

- Duidelijke taakverdeling in een schriftelijke overeenkomst tussen school en gemeente: wie inspecteert wat, wie herstelt wat, wie betaalt.
- Adequate verzekering: WA-verzekering voor de eigenaar of beheerder; vrijwilligersverzekering als vrijwilligers actief zijn.
- Huisregels of spelregelbord bij de ingang (openingstijden, gedragsregels). Verderop gaan we hier dieper op in.

Het schoolplein als speelplek voor de buurt

Een school heeft dus al veel geregeld om de speelplek veilig te houden en aan de zorgplicht te voldoen. Met enkele aanvullende afspraken tussen de school en de gemeente kunnen leerlingen en buurtkinderen ook buiten schooltijd spelen op het plein. En dat is belangrijk, want het schoolplein heeft een aantal unieke kwaliteiten ten opzichte van andere speelplekken in de buurt.

Ruim en divers

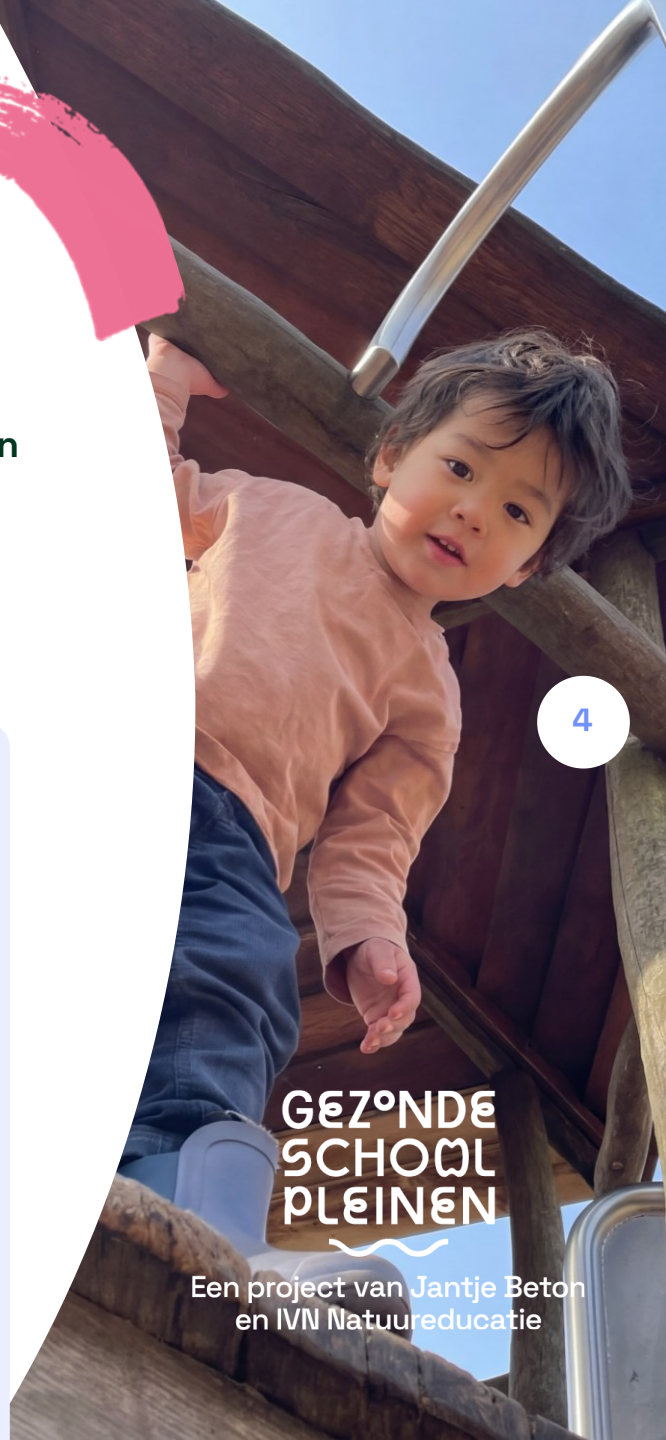
Een schoolplein biedt vaak meer ruimte en meer gevarieerde speelkansen dan speelplekjes in de buurt. Zeker als het schoolplein groen en uitdagend is ingericht.

Vertrouwd

Het schoolplein en de route ernaartoe is vertrouwd voor kinderen én hun ouders. Dat maakt het een prettige speelplek, maar ook een plek waar meer kinderen zelfstandig naartoe mogen komen.

Vriendjes

Omdat kinderen iets verder van huis mogen als ze naar het school-plein gaan én het een plek is waar meer te doen is, is de kans groter dat er andere kinderen zijn. Dit is een belangrijke factor voor of en hoe lang kinderen buitenspelen.

Aansprakelijkheid

Bij de verkenning voor het openbaar toegankelijk maken van de schoolpleinen worden er vaak zorgen geuit over aansprakelijkheid door zowel de school als de gemeente. Hoe zit dat precies?

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een incident hangt af van wie eigenaar is van de grond en inrichting, en wat het moment is.

- **Tijdens schooltijd is de school (het schoolbestuur) altijd verantwoordelijk voor leerlingen, op grond van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en haar zorgplicht als gezagdrager. De school is tevens aansprakelijk voor schade aan leerlingen als gevolg van gebrekkige toestellen of onvoldoende toezicht.**
- **Buiten schooltijd geldt: als het plein openbaar toegankelijk is en de gemeente eigenaar is of het beheer voert, ligt de verantwoordelijkheid primair bij de gemeente. Is de school eigenaar en heeft zij het plein opengesteld, dan draagt de school verantwoordelijkheid voor de staat van de inrichting - ook buiten schooltijd. Buiten schooltijd op een openbaar toegankelijk plein is de eigenaar van de opstal (school of gemeente) aansprakelijk op grond van art. 6:174 BW ongeacht of er toezicht was.**
- **Bij georganiseerde activiteiten (bijv. door BSO of buurtvereniging) heeft de organisator een eigen zorgplicht en toezichtsplicht. De organisator draagt een eigen aansprakelijkheid naast die van de eigenaar en dient een eigen WA-verzekering te hebben.**

Aansprakelijkheid

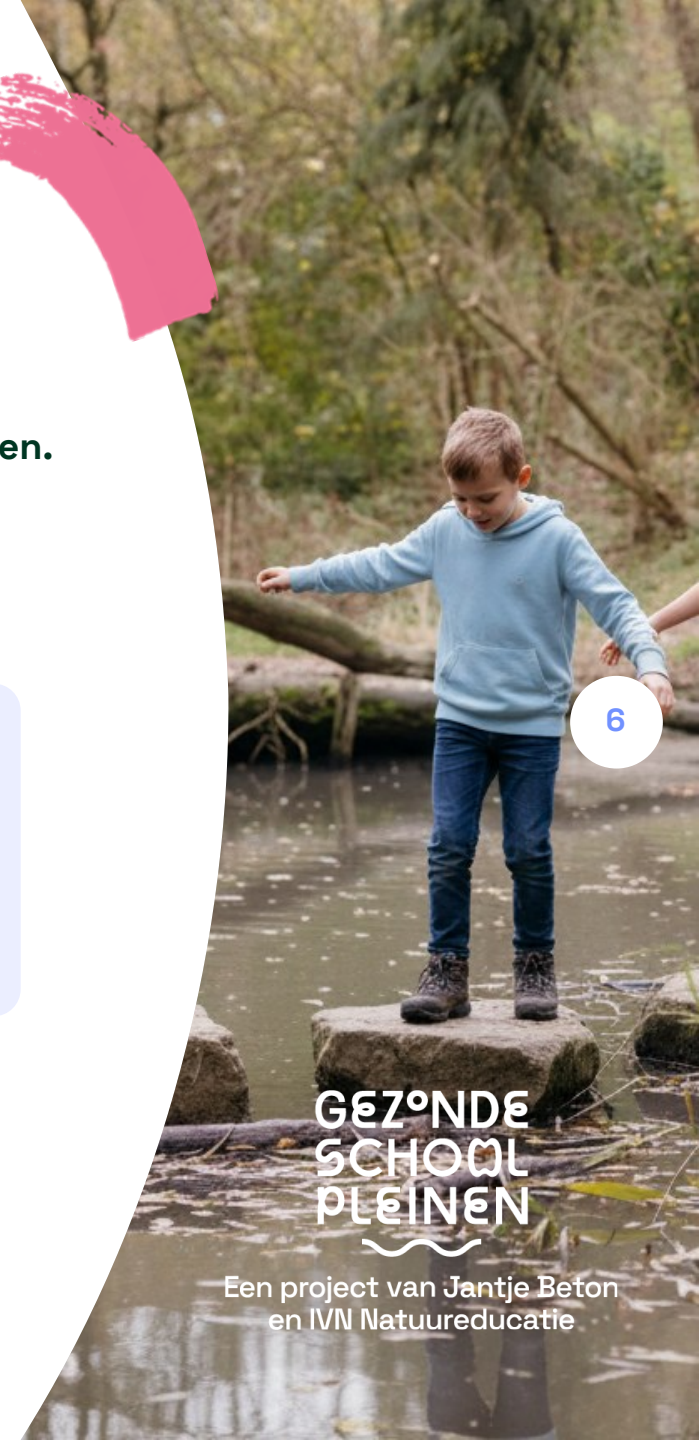
Aansprakelijkheid bij een ongeval vloeit voort uit twee juridische grondslagen:

- **Opstalaansprakelijkheid (art. 6:174 BW): de eigenaar of bezitter van een gebrekkige opstal inclusief speeltoestellen - is risicoaansprakelijk, zonder dat schuld bewezen hoeft te worden. Dit geldt ook als het gebrek al langer bestond.**
- **Onrechtmatige daad (art. 6:162 BW): als iemand tekortschiet in zijn zorgplicht (bijv. geen periodieke inspectie), kan hij aansprakelijk zijn voor de schade die daardoor ontstaat.**

Belangrijk: aansprakelijkheid is niet hetzelfde als schuld. Eigenaarschap brengt automatisch een aansprakelijkheidsrisico mee.

Volledig uitsluiten van aansprakelijkheid is juridisch niet mogelijk. Maar aantoonbaar goed beheer (zie eerder genoemde maatregelen) vermindert de kans dat een rechter tot aansprakelijkheid oordeelt sterk.

Let op: Voor scholen die kinderen niet actief wegsturen maar formeel niets geregeld hebben, dus het gedogen, geldt juridisch nog steeds de opstalaansprakelijkheid.
Bij formele openstelling waarbij de school of gemeente actief communiceert dat het plein open is, wordt de verwachting en daarmee de zorgplicht marginaal vergroot. Het maakt de afspraken over beheer en verzekering echter logischer en makkelijker te realiseren.

In de praktijk...

Is er sprake van een incident? De juridische positie wisselt per scenario:

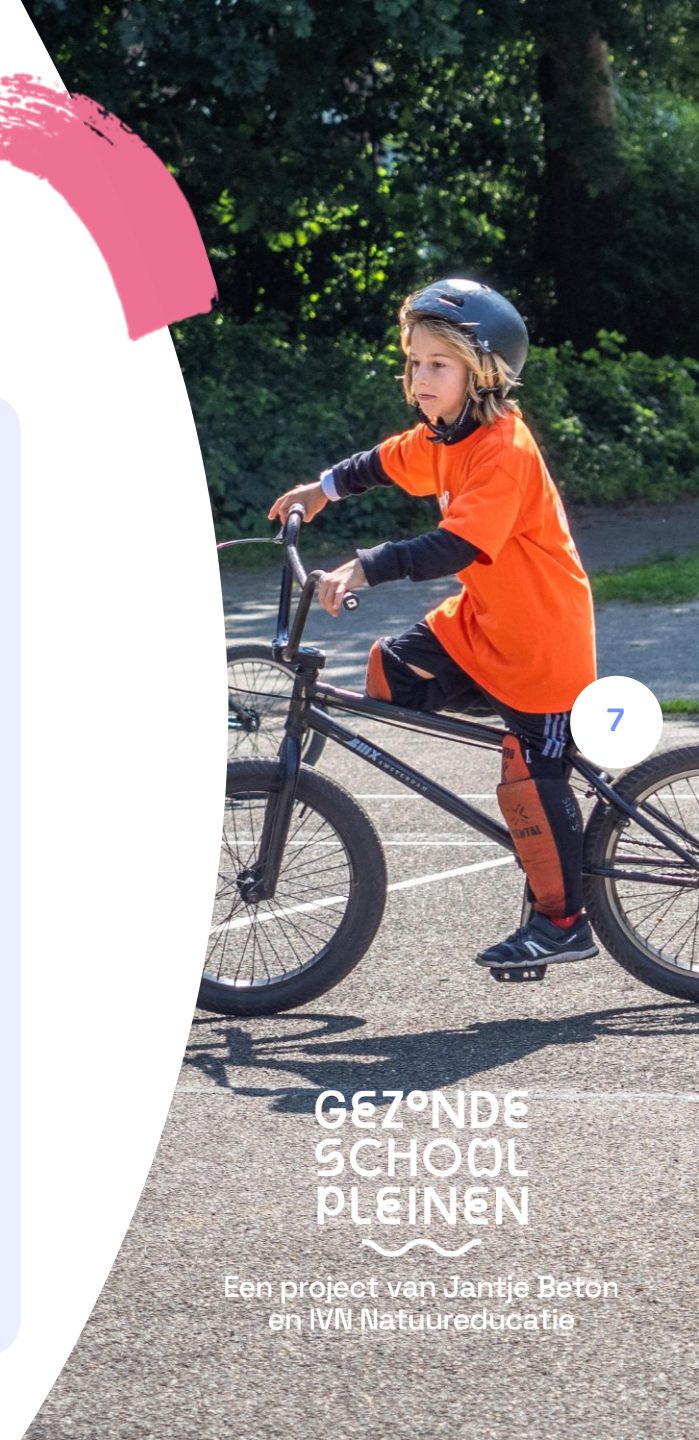
Ongeluk op/door een speeltoestel: opstalaansprakelijkheid eigenaar (art. 6:174 BW), ongeacht toezicht. Enige ontsnapping: aantonen dat het gebrek niet bekend was én niet bekend hoefde te zijn - een hoge lat.

Vergiftiging of allergie door natuur: opstalaansprakelijkheid (art. 6:174 BW) of onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) als de plant gevaarlijk is en de eigenaar dit wist of behoorde te weten. Bij wildgroei of onbekende planten speelt eigen risico van de gebruiker eerder mee, maar is aansprakelijkheid niet uitgesloten.

Opstootjes of gedrag van derden: de eigenaar is in principe niet aansprakelijk voor gedrag van anderen, tenzij er sprake is van onvoldoende toezicht bij georganiseerde activiteiten.

Vernieling: bij opzettelijke vernieling door derden is de eigenaar niet aansprakelijk jegens derden, maar draagt hij wel de herstelkosten — tenzij er adequate verzekering is.*

Oneigenlijk gebruik (klimmen op dak of hek): eigen schuld van het slachtoffer (art. 6:101 BW) speelt een grotere rol. Toch kan de eigenaar mede aansprakelijk zijn als de situatie evident uitnodigde tot gevaarlijk gedrag zonder adequate afscherming.

In de praktijk...

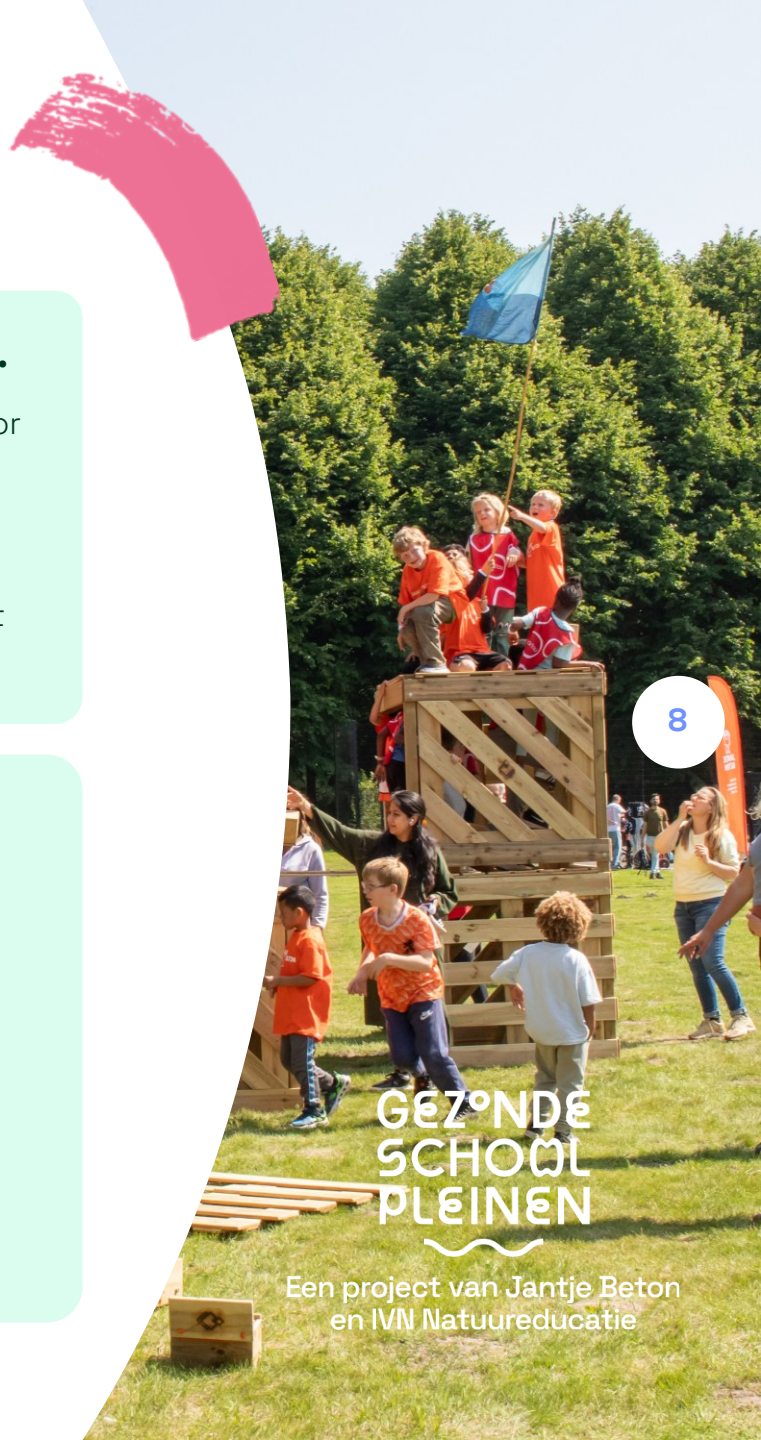
Een ouder brengt kind naar school en blijft nog even buitenspelen met het kleine zusje.

De zorgplicht van de school op grond van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) geldt uitsluitend voor ingeschreven leerlingen tijdens schooltijd. Voor een peuter of kleuter die na het brengen nog even meespeelt heeft de school géén wettelijke toezichtsplicht. Dat neemt niet weg dat de school wél verantwoordelijk blijft voor de staat van de opstal op grond van art. 6:174 BW. Een gebrekkig speeltoestel vormt een risico ongeacht wie er gebruik van maakt. Als de school weet dat het plein feitelijk ook door niet-leerlingen wordt gebruikt en een zichtbaar gebrek niet herstelt of afzet, weegt dat mee in de beoordeling van aansprakelijkheid.

Een BSO-kind en een buurtkind (niet BSO) spelen samen op het schoolplein.

De BSO heeft een contractuele zorgplicht jegens de kinderen waarvoor zij verantwoordelijk is - de BSO-kinderen (bijv. met een hesje). Voor andere kinderen die spontaan aansluiten geldt in beginsel géén zorgplicht, tenzij een BSO-medewerker de situatie actief heeft laten ontstaan of er feitelijk leiding aan heeft gegeven. Twee voorbeelden:

- Een buurtkind klimt spontaan mee in het klimrek: de BSO is niet aansprakelijk voor dat kind, tenzij een medewerker dit actief heeft toegestaan of begeleid.
- Een buurtkind doet mee aan een georganiseerde estafette: hier neemt de BSO feitelijk de leiding over de activiteit op zich, ook voor dat kind. Dan ontstaat wél een zorgplicht — en daarmee een aansprakelijkheidsrisico.

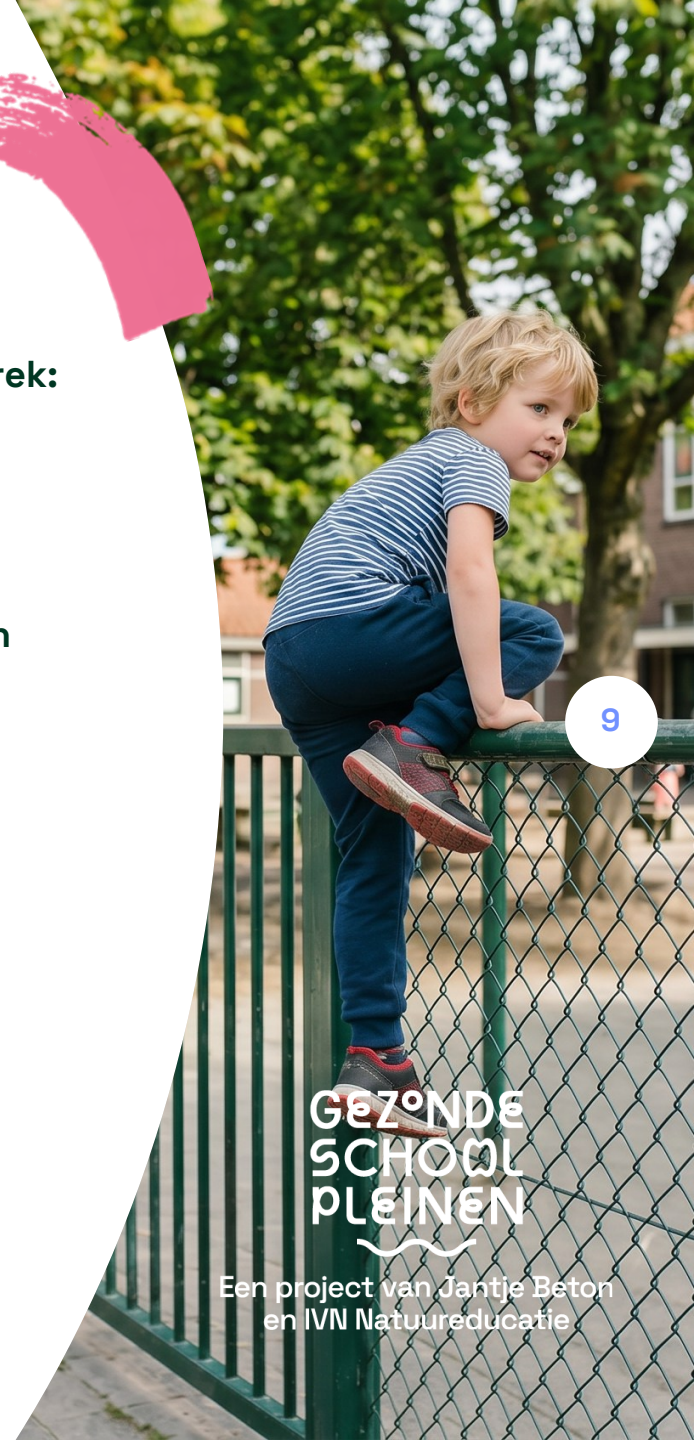

Afspraken maken

Los van wat moet, kán de gemeente de school ondersteunen om van het schoolplein ook een speelplek voor de hele buurt te maken. Immers is de gemeente hier ook bij gebaat. Ga in gesprek:

- **Maak een beheersovereenkomst tussen school en gemeente: leg vast dat het plein buiten schooltijd openbaar toegankelijk is en wie wat inspecteert, herstelt en betaalt.**
- **Verken of de gemeente de school kan ondersteunen met een collectieve WA-verzekering.**
- **Draag bij aan een spelregelbord, toezicht (bijv. rondje van de wijkagent) en maak afspraken over wie welk deel van eventuele vandalismekosten draagt. Spreek af om bij herhaling in gesprek te gaan om eventueel maatregelen te nemen en de oorzaak op te sporen.**

Voorbeelden van een beheersovereenkomst en spelregelbord vind je op www.gezondeschoolpleinen.nl

Bordjes

Bordjes hebben een beperkte maar zinvolle juridische functie:

- **Ze informeren gebruikers over openingstijden, gedragsregels en verboden. Of over de aanwezigheid van bijvoorbeeld cameratoezicht.**
- **Ze kunnen bijdragen aan bewijs dat de beheerder zijn zorgplicht serieus nam.**
- **Een bordje ‘verboden toegang’ buiten openingstijden kan helpen bij het onderbouwen dat gebruik daarbuiten oneigenlijk was, wat meeweegt bij eigen schuld.**
- **Ze beperken het eigen schuld-verweer van slachtoffers niet - een bordje ‘spelen op eigen risico’ heeft nauwelijks juridische werking.**

Praktisch advies: houd bordjes positief en uitnodigend en vermijd juridisch jargon.
Dit heeft meer effect dan verbodsbordjes.

Bij vrij gebruik (ongeorganiseerd) is er géén toezichtsplicht. Een bordje ‘je bent hier welkom om te spelen’ maakt van het plein een vrij toegankelijke speelplek zonder dat de school daarmee een toezichtsplicht op zich neemt.

Cameratoezicht

Soms worden preventief, of vanwege overlast, bewakingscamera's opgehangen. Dit kan helpen omdat het ongewenste bezoekers afschrikt, maar geeft soms juist ook het gevoel van onveiligheid bij kinderen of hun ouders. Waar moet je op letten bij cameratoezicht?

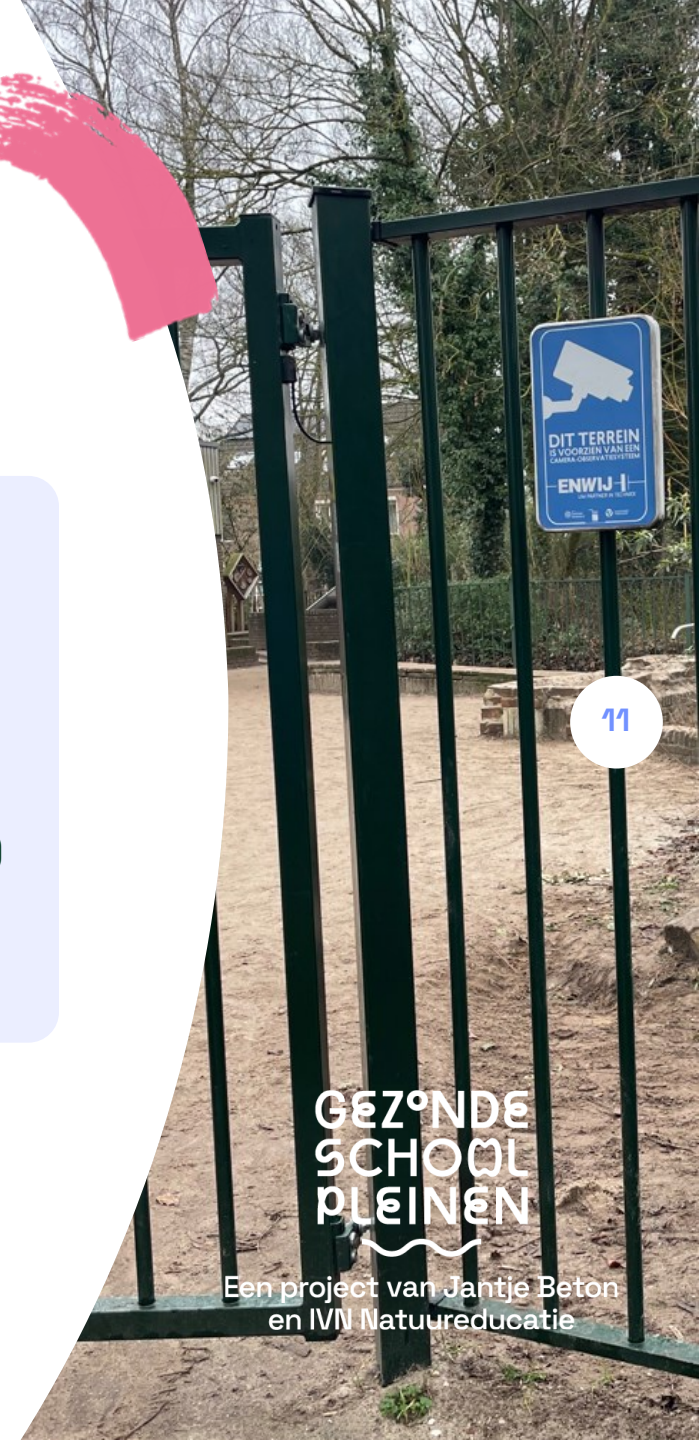
Zorg ervoor dat:

- Camera's alleen op eigen terrein filmen
- De beelden na uiterlijk 4 weken automatisch verwijderd worden (behalve na aangifte)
- Je bezoekers weten dat er cameratoezicht is (bordjes bij de ingang, schoolgids etc.)

Voor filmen in de openbare ruimte is toestemming van de gemeente nodig. Dan moet:

- Er een gerechtvaardigd belang zijn (zoals aantoonbare overlast of herhaal vandalisme)
- De camera noodzakelijk zijn
- De camera onderdeel zijn van een totaalpakket aan maatregelen

Bij het filmen op eigen terrein is de school verwerkingsverantwoordelijke en legt dit vast in haar verwerkingsregister. Indien de gemeente buiten schooltijd wil filmen op het terrein van de school, moet de gemeente een verwerkingsovereenkomst met de school sluiten. De gemeente is dan de verwerkingsverantwoordelijke. Ook hier is een gerechtvaardigd belang een aanvullende eis en mag er niet meer gefilmd worden dan strikt noodzakelijk.

GEZONDE SCHOOL PLEINEN
Een project van Jantje Beton en IVN Natuureducatie

Cameratoezicht

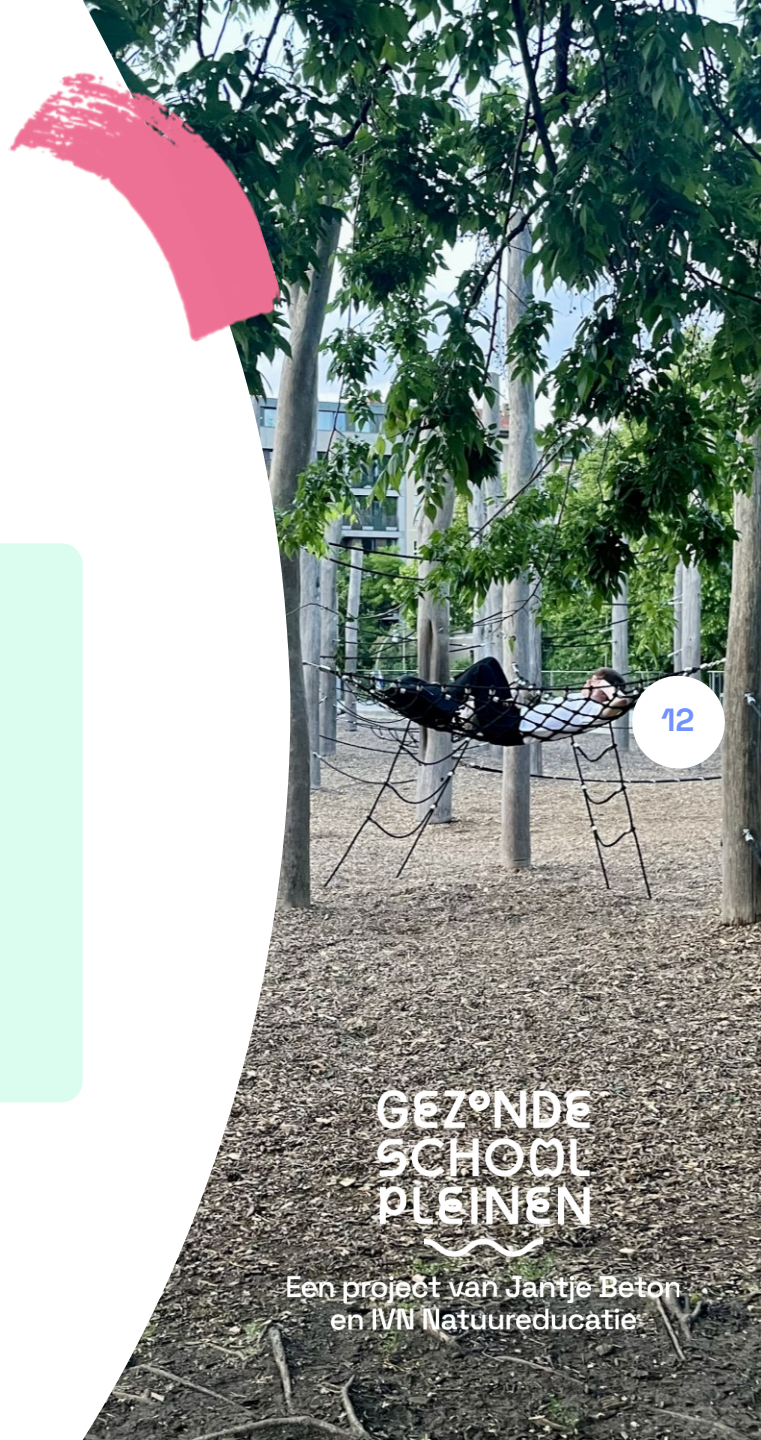
Het kan grote impact hebben als een beeld van een vermoedelijke dader rondgaat, terwijl schuld formeel niet is bewezen. Vaak schrikt het voldoende af door de ongewenste bezoeker een waarschuwing te geven. Bij herhaling kun je aangifte doen en de camerabeelden delen met de politie.

Let op!

Het delen van camerabeelden via appgroepen of sociale media is uitdrukkelijk verboden op grond van de AVG, ook als het gaat om vermoedelijke daders. Dit toch doen kan leiden tot boetes en reputatieschade.

Ook het delen van beelden met de ouders van vermoedelijke daders is in beginsel niet toegestaan. Het delen van beelden van een identificeerbare persoon - ook een minderjarige - met derden zonder wettelijke grondslag is een overtreding van de AVG.

Deel beelden dus uitsluitend met de politie, bij aangifte of op hun verzoek in het kader van opsporing.

Verzekeringen

In dit document noemen we meerdere malen verzekeringen. Onderstaand een overzicht.

Verzekering	Wat dekt het	Wanneer van toepassing
Aansprakelijkheidsverzekering (AVB)	Schade aan derden (personen of spullen) door handelen van bestuur, personeel of vrijwilligers	Altijd: ook buiten schooltijd bij georganiseerde activiteiten
Schoolongevallenverzekering	Letselschade bij leerlingen, personeel en vrijwilligers	Tijdens schooltijd + doorgaans één uur voor en na; niet voor vrij gebruik buiten schooltijd door buurtkinderen
Vrijwilligersverzekering	Aansprakelijkheid en letsel van de vrijwilligers bij georganiseerde activiteiten	Bij georganiseerde activiteiten buiten schooltijd; veel gemeenten bieden dit collectief aan
Opstalverzekering	Schade aan gebouw en vaste installaties door brand, storm, vandalisme of inbraak	Altijd; check polis op dekking speeltoestellen en beplanting
Inventaris- of eigendommenverzekering	Schade aan losse eigendommen zoals meubilair en materialen	Afhankelijk van de polis

Let op! **Polisvoorwaarden kunnen sterk variëren, dus check dit goed! Veel verzekeraars stellen strengere regels aan bijv. inspecties van speeltoestellen en het terrein dan wettelijk is verplicht.**

In de praktijk...

Waar een kapotte ruit of regenpijp vrij duidelijk onder de opstalverzekering vallen, is schade aan speeltoestellen vaak een blinde vlek. Hoe zit dat?

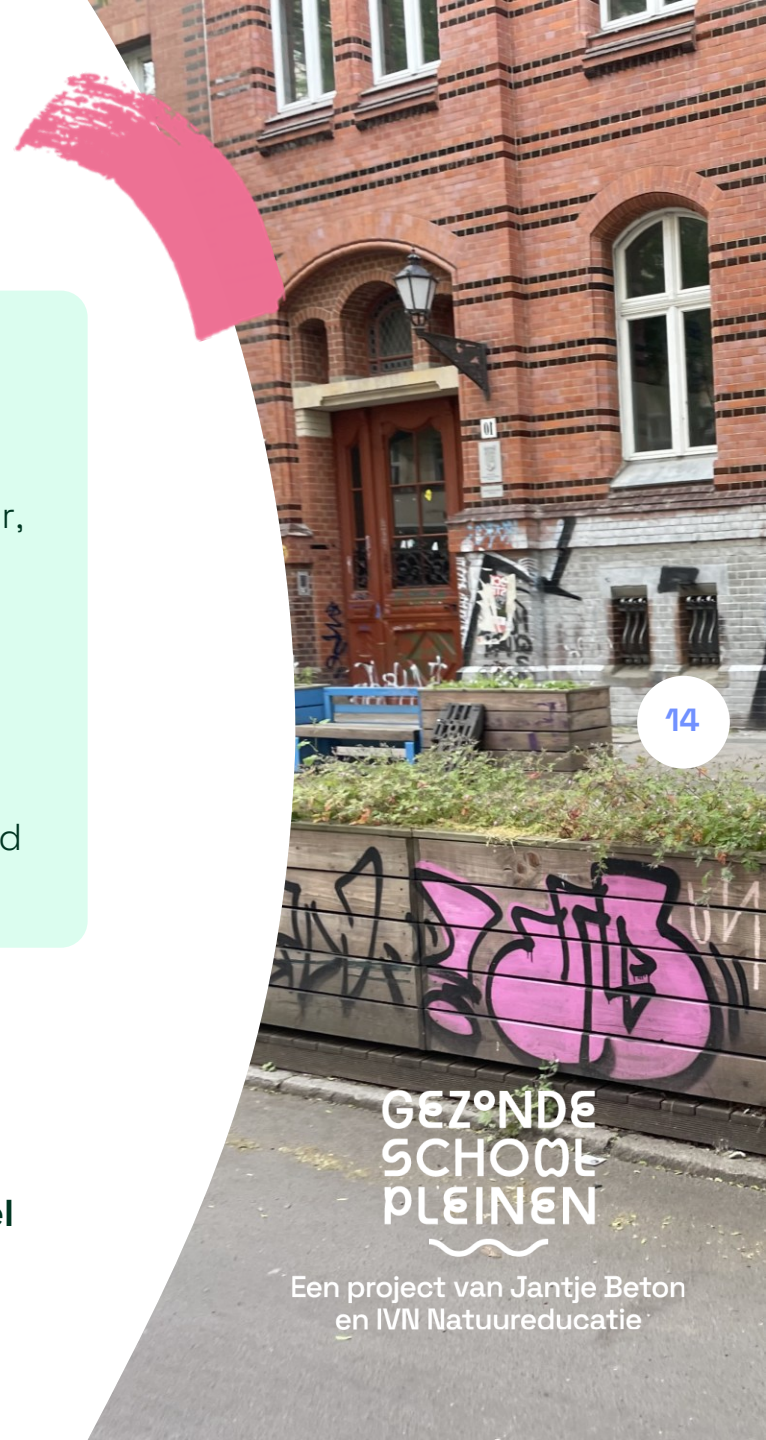
De opstalverzekering dekt doorgaans schade aan het gebouw en vaste installaties. Speeltoestellen die duurzaam met de grond zijn verbonden vallen hier in beginsel onder, maar dit verschilt per polis. Beplanting valt er doorgaans niet onder.

Vandalismeschade aan speeltoestellen: sommige opstalpolissen dekken dit expliciet, andere niet. Het is essentieel dit bij de verzekeraar na te vragen en zo nodig een aanvullende module af te sluiten.

Beplanting: wordt zelden gedekt door een standaardverzekering. Een specifieke allrisks-dekking of een aanvullende module is hiervoor nodig, maar wordt niet standaard aangeboden.

Tips:

- **Vraag de verzekeraar uitdrukkelijk en schriftelijk of speeltoestellen en beplanting onder de opstalpolis vallen.**
- **Leg in de beheersovereenkomst tussen school en gemeente vast wie welk onderdeel verzekert en wat er gebeurt als schade niet gedekt blijkt.**

GEZONDE SCHOOLPLEINEN

Een project van Jantje Beton en IVN Natuureducatie

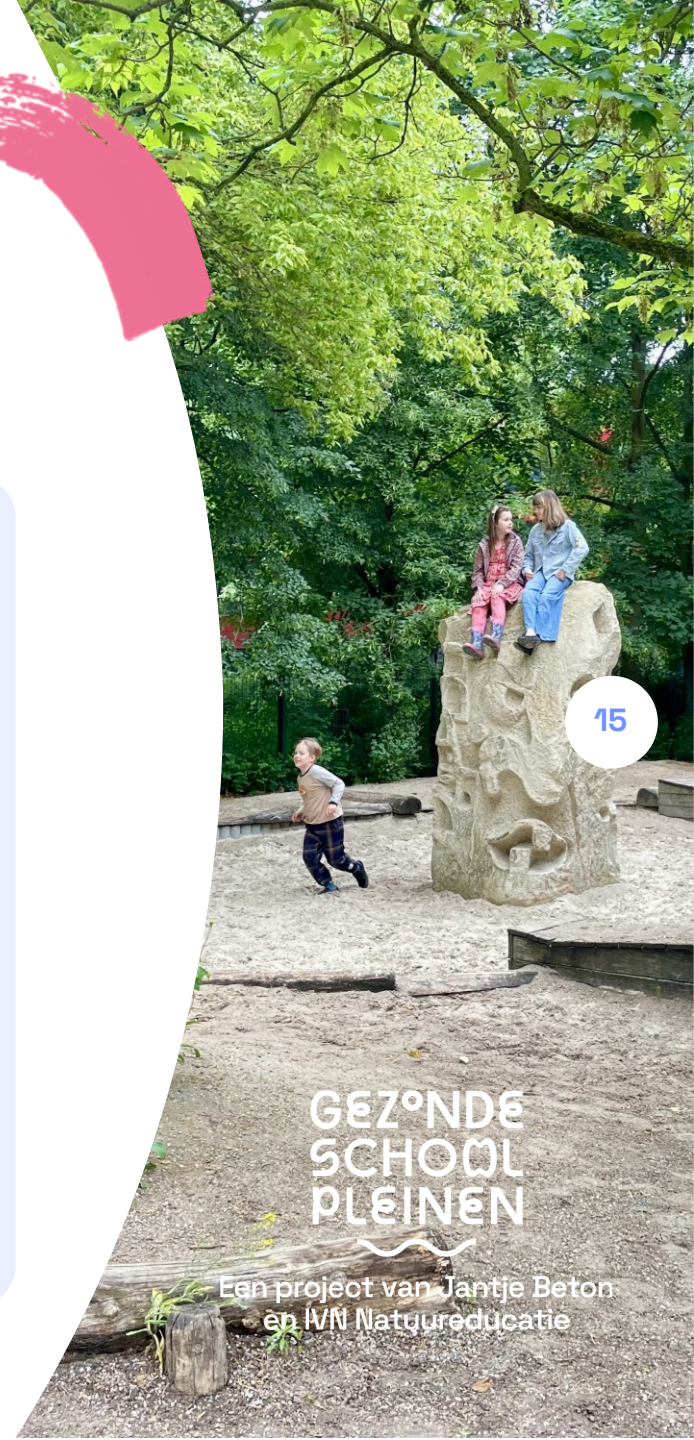
Zorgen?

Naast onduidelijkheid over aansprakelijkheid en zorgplicht, kunnen andere zorgen ook een drempel vormen voor het transformeren van het schoolplein en het openbaar maken ervan. Onderstaand enkele tips:

Vandalisme wordt in de regel niet opgelost met hoge hekken en verbodsborden. Soms heeft dit juist een averechts effect. Ervaren jullie overlast? Probeer eerst maatregelen als het vergroten van sociale controle en zichtbaarheid. Verzekeren kan in sommige gevallen, check hiervoor de polis en maak afspraken (gedeelde economische verantwoordelijkheid) voor het herstellen van de schade.

Als een BSO het plein gebruikt, is het soms onwenselijk dat er ook andere (buurt)kinderen van het plein gebruik maken. Veelal is dit op te lossen met afspraken over wie welk deel van het plein gebruikt of met het gebruik van hesjes. In het algemeen zijn de 'andere' kinderen geen grote groepen en zie je dat een BSO soms ook gebruik maakt van een openbare of georganiseerde speeltuin in de wijk. Dit is in die zin niet anders.

Soms hebben omwonenden zorgen over geluidsoverlast van spelende kinderen of hangjongeren. Goed contact en eventueel een kleine aanpassing (bijv. meer groen voor demping of iets meer openheid voor beter zicht op het plein) of afspraak zorgt veelal voor begrip.

GEZONDE SCHOOL PLEINEN
Een project van Jantje Beton en IVN Natuureducatie

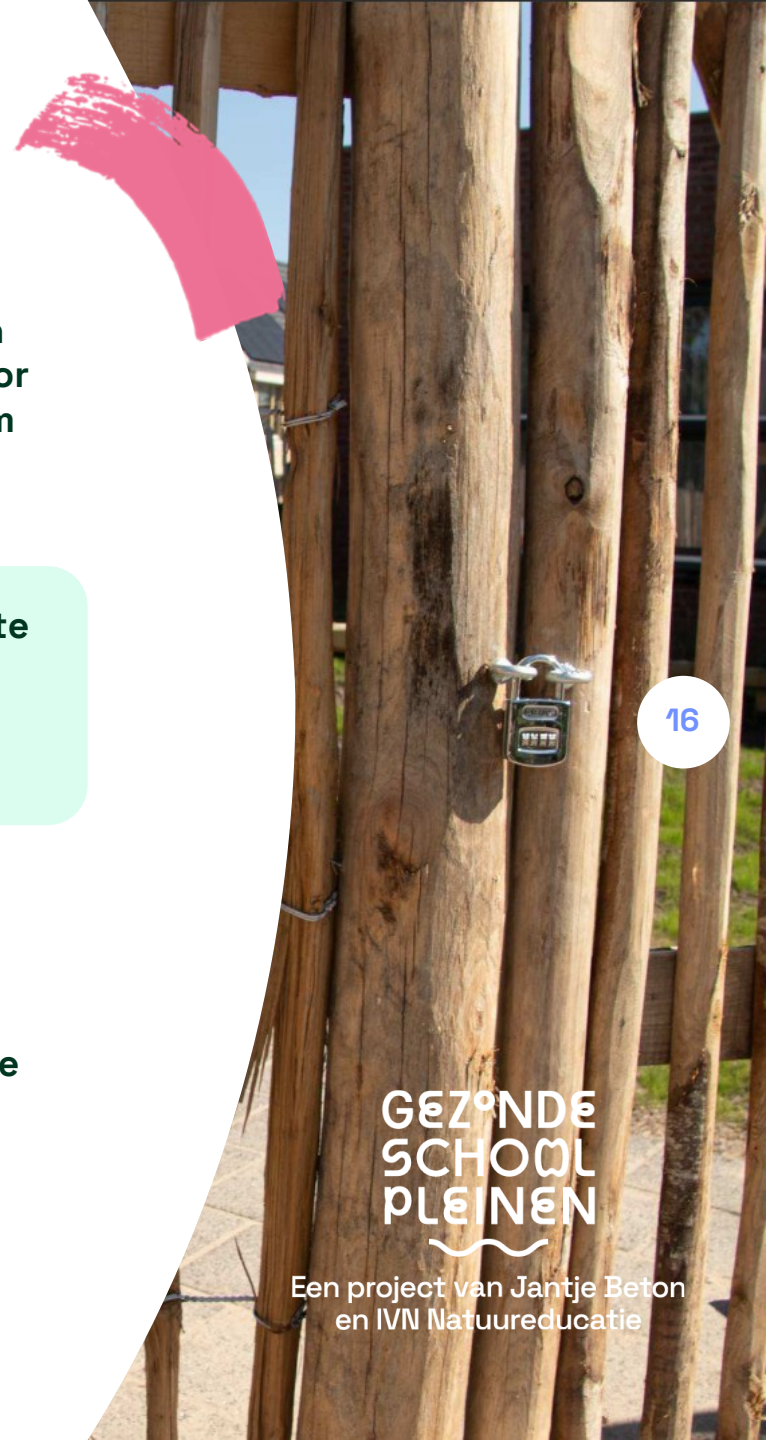
Tot slot

Van scholen en gemeenten horen we vaak terug dat op groene, uitdagende schoolpleinen minder incidenten voorkomen dan op grijze, saaie schoolpleinen – óók bij openstelling voor de buurt. Er zijn minder opstootjes en áls iets gebeurt is het eerder een bult of een schram dan een meer ernstige verwonding. Ook op het gebied van vandalisme horen we positieve geluiden terug.

> “Waar jongeren het als een uitdaging zagen om een ‘hufterproof’ toestel keer op keer te vernielen, is er na de transformatie naar een groen en uitdagend plein eigenlijk geen overlast meer ervaren. Bij het ontwerpproces zijn we het gesprek aangegaan en is het eigenaarschap van de hele buurt (dus ook sociaal toezicht) veel groter geworden.”

Hoewel we in de praktijk zeker voorbeelden kennen van scholen en schoolpleinen met problemen rondom vandalisme en onwenselijk gebruik, zien we dat dit eerder de uitzonderingen zijn dan de regel.

De voordelen van een avontuurlijk en speelvriendelijk schoolplein mét openstelling voor de buurt wegen ruimschoots op tegen het risico op diverse soorten incidenten. Formeel openstellen en dat goed regelen is juridisch immers niet risicovoller dan gedogen of verbieden mits het onderhoud op orde is.

GEZONDE SCHOOLPLEINEN

Een project van Jantje Beton en IVN Natuureducatie

Op zoek naar meer kennis en inspiratie?

Kijk op www.gezondeschoolpleinen.nl

Dit document is met zorg samengesteld op basis van algemeen juridisch advies en praktijkervaringen. Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Heb je een verbetering of suggestie?
Geef dit graag aan ons door!

GEZONDE SCHOOLPLEINEN

Een project van Jantje Beton
en IVN Natuureducatie